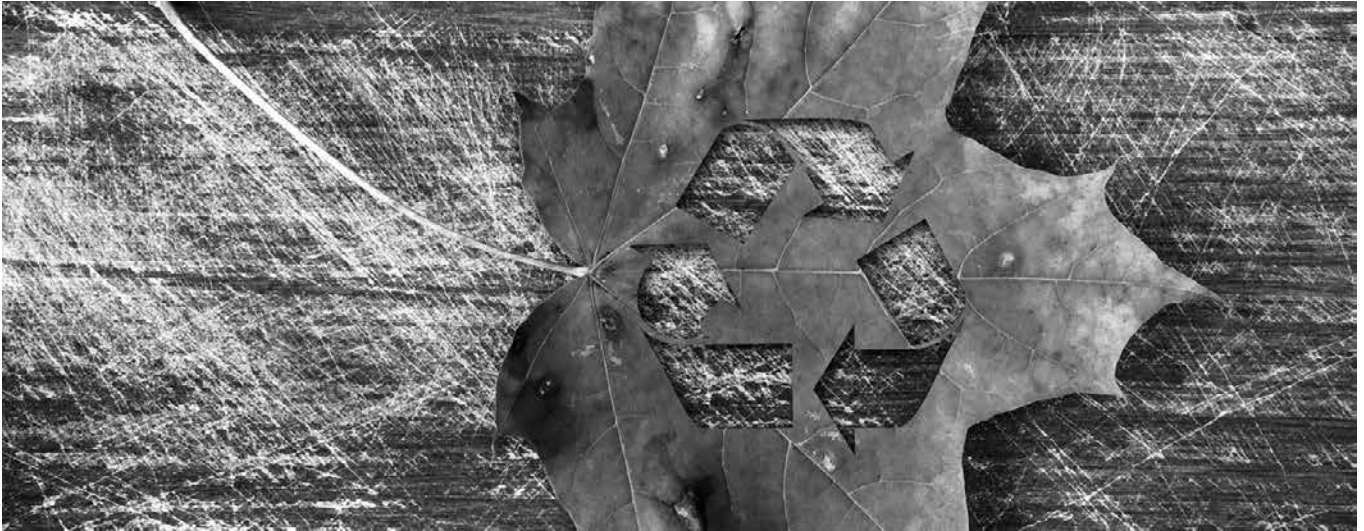

Monte común, veciñanza comuneira

A foto que fala

Economía circular fronte á economía lineal.
A chave para recuperar o planeta.

O trasno

Daniel López Muñoz

O monte non se vende..., deféndese, aprovéitase, gózase

Fala este número de *Irimia* ("Ferrados de corazón") dunha mostra viva da actualidade e da utilidade -social, económica, ecolóxica e comunitaria-, aquí e agora, nesta terceira década do século XXI, dunha institución tan vella coma este país galego: o monte en man común.

Hai "aínda" en Galicia case 3000 comunidades de montes comunais. Trátase dunha figura xurídica que non encaixa ben nas estruturas económicas e aínda menos nas "estreituras mentais" dun capitalismo produtivista de vía estreita, ese que ve todo o que ten diante coma un obxecto de dominación, de explotación privada ou especulación mercantil. Por iso cando certos gobernantes comezan a falar de que cómpre "poñer en valor" algo, hai que acender as alarmas. Cando o que se di é "poñer en valor o monte galego", hai que botarse á rúa cunha pancarta. Prevención? Desconfianza? Si, total. Se unha exconselleira de medio ambiente deste goberno pasou, como foi o caso, a dirixir unha empresa enerxética interesada en macproxectos

eólicos no monte galego..., pois iso, confianza..., a xusta.

Desconfianza por se nas cociñas da Xunta, no libro branco en marcha, nas posibles modificacións legais se lles ocorre, por exemplo, permitir que quen non é veciño residente poida ser comuneiro, ou se comeza a permitir en certos casos a privatización e compra-venta do monte común.

Por algo a manifestación que houbo en Santiago recentemente ou a iniciativa lexislativa popular en marcha. Prevención? Desconfianza? Exactamente iso.

A propiedade do monte, que é de carácter xermánico, descansa, para pasmo de fanáticos do crecemento especulativo, sobre unha cultura do común. Son parte da vida lenta. O seu valor é a súa existencia a longo prazo, o que achegan ás parroquias e á veciñanza toda como aliados para un territorio vivo e habitable. Son un activo con

futuro para unhas comunidades rurais vivas e activas. Son terras ao servizo dos veciños reais, das casas con fume; non se poden dividir, vender, embargar. Son un recurso colectivo e xestionado colectivamente.

Dicir xestión comuneira, colectiva, non significa desorganizada. Dicir que non se explota privadamente nin se especula, non quere dicir que non se aproveite. Ten que ser máis ben ao contrario, un aproveitamento diversificado, intelixente, sustentable e rendible para os comuneiros e para a sociedade.

Hai experiencias premiadas. Hai proxectos por toda Galicia creadores de futuro e merecentes de atención.

Editorial

Unha economía ética

"Transformar, con creatividade, a economía".

"Converter a economía nun espazo de respecto aos principios éticos".

"Construír unha economía que poña no centro os pobres".

"Converter o corazón para converter a economía".

"Antepoñer o ben común ao ben individual".

"Evitar que a actividade económica repercuta negativamente na nosa Casa Común".

"Edificar esa Casa Común respectando todas as formas de vida, interesándose polo ben de todas e todos e fomentando a paz".

Poderían ser enunciados dos capítulos dun "tratado sobre socialismo utópico para un novo milenio". Poderían ser unha síntese de principios do que certa minoría de economistas críticos veñen chamando a "economía do ben común", máis interesada na sustentabilidade ca no crecemento material, máis no colectivo e público ca no individual, máis na equidade ca nunha insultante diferenza de rendas entre os actores económicos.

Poderían. Pero o que foron certamente, foron as mensaxes que Francisco lles trasladou aos empresarios galegos –concretamente á Confederación de Empresarios de Galicia, co seu presidente á cabeza– nunha ben recente audiencia no Vaticano. E para que a interpretación deses enunciados non fose deturpada, Francisco, no primeiro parágrafo do seu discurso, puxo esas propostas en contexto: "O luxo pulula xunto á miseria. Mentres uns poucos dispoñen dun poder amplísimo de decisión, moitos carecen de toda iniciativa e de toda responsabilidade, vivindo con frecuencia en condicións de vida e de traballo indignas da persoa humana".

Certamente que "o lugar" no que se expón a mensaxe (eses inmensos salóns do impresionante edificio vaticano) condiciona a súa forza e os seus efectos. Pero non está de máis trazar ese rumbo diante do empresariado nunha época de traballadores pobres, empresas enerxéticas facendo o agosto, rabiosa oposición política a calquera medida tributaria que minore as diferenzas sociais e reforce os servizos públicos etc.

En todo caso, nada diso é posible sen controlar, regular, intervir no mercado; sen o reparto que fai posible unha fiscalidade avanzada, democrática e social. E, aínda máis, neste momento de "negocios sen fronteiras", sen acordos a nivel global que recuperen para o ben común –mediante unha taxación pactada entre a comunidade de nacións– parte dos inmensos beneficios que levan as grandes compañías tecnolóxicas, as auténticas beneficiarias dunha economía mundial do "ben privativo e excluínte".

Poderían ser capítulos
dun "tratado sobre
socialismo utópico
para un novo milenio"

O proxecto SUMAR, que encabeza Yolanda Díaz, vaise concretando para ben ou para mal, vagaroso ou lixeiro, segundo quen o conte á volta da feira, mais antes de nacer xa tivo detractores e partidarios, todos “entusiastas”.

Os detractores máis rotundos situáronse nas dereitas: na extrema e nas outras. E os detractores máis cautelosos ou sinuosos agromaron en instancias das esquerdas: naquelas máis tentadas de sectarismo, seguramente por mor de competencia electoral no mesmo caladoiro de votos.

Entre os partidarios, hai uns máis vehementes e incondicionais, propensos a esa adhesión acrítica, que apoian máis que achegan; outros máis cautos e receosos, marcados polo escepticismo, e os que, escépticos ou non, cren que non queda outra e decídense a cooperar con achegas e coa crítica construtiva. Todos nidiamente demócratas, progresistas e no ámbito das esquerdas.

Os de Yolanda Díaz din que van “escoitar e SUMAR”, co obxectivo de armar un “proxecto de país, cun novo contrato social”, baixo parámetros “progresistas, feministas, verdes, pacifistas, interxeracionais, europeístas e de mellora da calidade democrática”, que haberá que desenvolver nunha década, máis alá dun período electoral, polo tanto.

Sendo as cousas así, creo que dentro deses “dez anos” deberá estar a apertura dun proceso que busque as maiorías necesarias para a reforma da Constitución e o seu referendo, como eixe dese “novo contrato social” para ese “proxecto de país”.

Un parámetro feminista require a depuración dos contidos patriarcais e a revisión formal de toda a redacción dunha constitución na que a muller está ou ausente ou “ausentada”. Nótase que a Constitución só tivo pais e non tivo nai.

Tamén a perspectiva interxeracional abundaría para promover un cambio constitucional que puidesen protagonizar as novas xeracións que, se aínda non son maioría, deben estar moi cerca. En todo caso, a súa participación na reforma “suma” e non resta ren.

O eixo verde da sostibilidade do medio e da especie e a propia revolución tecnolóxica en que estamos inmersos requiren, sen dúbida, a incorporación á carta magna de novos dereitos e obrigas da cidadanía e das institucións, que respondan ás necesidades e esixencias do novo mundo que se está a conformar.

E se se predica a “mellora democrática”, é ineludible abordar reformas perentorias como, por exemplo, a abolición da monarquía ou, polo menos, o seu sometemento a consulta, sabendo como sabemos que foi a Coroa o xene que garantiu a anómala supervivencia do franquismo e o nó co que o ditador pretendeu deixar “todo atado e ben atado”; o mesmo pasa co artigo 16.3, que utiliza a chamada “aconfesionalidade” para evitar un Estado laico e garantir os vellos privilexios da Igrexa católica e a supervivencia do nacional-catolicismo.

Armar “un proxecto de país cun novo contrato social” non será posible nin crible se non se propón, cando menos, a apertura dun proceso que busque, na próxima década, as maiorías necesarias para reformar a Constitución. Velaí unha das condicións para que SUMAR sexa verdade. Coido eu.

Armar “un proxecto de país cun novo contrato social” non será posible se non se propón reformar a Constitución.

...pero a vaquiña polo que vale

Tino Santiago

EMIA

Rueda ten un tesouro

Hai un ruxe-ruxe constante entre a oposición: Rueda non é Feijóo e non se está consolidando. Nacionalistas e socialistas ven unha oportunidade para derrotar o PP case vinte anos despois. A imaxe do líder do PSdeG, Valentín González Formoso, vai medrando en solvencia e parece que atoparon un poderoso látego en José Manuel Lage, o concelleiro coruñés, se vemos a actividade das súas contas de Twitter. O BNG, superadas as crises de AGE e En Marea, están nun momento doce que recordan os tempos do 'sorpasso' de Beiras nos noventa. **Ana Pontón** está conseguindo desenvolver dun movemento en dúas direccións aparentemente antagónicas sen demasiadas contradicións: por unha banda, vai medrando a presenza entre os medios empresariais, ao tempo que ocupa o espazo 'rupturista'. Isto último vese favorecido, pois todo indica que para o movemento Sumar de **Yolanda Díaz**, Galicia vai ser un elemento marxinal. Foi significativo que o principal acto de presentación da Vicepresidenta fose no Courel, ben lonxe dos foros urbanos onde a mensaxe de Sumar pode ter maior eco.

O propio Feijóo estase convertendo nun obstáculo para a consolidación do liderado de Rueda. Nunca como neste período a presenza do líder da oposición en España ocupou un lugar tan destacado nos medios de comunicación galegos. A atención que se lle presta en Galicia a Núñez Feijóo non é comparable coa que se lle deu a **Mariano Rajoy** cando estaba na oposición ou, moito menos, a **Pablo Casado**. Ás

vezes Feijóo parece que segue sendo o Presidente da Xunta, e mesmo o PPdeG propiciou o argumentario de que "criticar a Feijóo é criticar a Galicia".

Alfonso Rueda non está quieto, claro. Ten unha presenza constante nos moitos actos públicos que desenvolve a Administración galega, mesmo en actividades ou anuncios que antes faría un concelleiro. Pero esgotado o Xacobeo, a acción de goberno aparece como moi rutinaria, burocrática, sen decisións que tivesen unha certa audacia.

Nacionalistas e socialistas ven unha oportunidade para derrotar o PP vinte anos despois

Porén, Rueda ten un recurso que non ten ninguén máis: ten tempo. Tempo e un calendario que o pode beneficiar. O 2023 vai ser o "*grande ano electoral*". Na primavera, as municipais e a final de ano, as xerais. Unha mellora dos resultados nos concellos e deputacións favorecerá a Rueda, pero aínda que fosen malos, poderá utilízalos para facer a '*súa*' remuda no partido, pois os responsables locais son, basicamente, unha herdanza dos tempos de Feijóo. E logo as xerais. Unha vitoria de Feijóo será "vento nas velas" para Rueda. Unha derrota, curiosamente, obrigará ao PPdeG a pechar filas ao seu redor e a recibir apoios inesperados.

O peto do Santo Antón

Rubén Aramburu

En outubro despedimos na Coruña a irmá Susana, unha monxa das Misioneras do Corazón de María, que logo de 13 anos vai destinada a unha misión na Arxentina, o seu país de orixe. É unha monxa nova e sempre alegre, cunha capacidade de traballo impresionante. Coordinaba a catequese na parroquia dos Capuchinos, pero o seu traballo principal desenvolveuse nunha fermosa experiencia: a Fundación Fogar Santa Lucía. Trátase dunha casa familiar onde acollen e acompañan a mulleres en situación de exclusión social. A idea partiu dun grupo de freguesas da Parroquia de Santa Lucía, motivadas pola cantidade de mulleres que pedían na porta do templo. Descubriron que moitas durmían nas rúas, outras fuxían de historias terribles de abusos e violencia. Susana, xunto con outras monxas e un equipo de profesionais (traballadora social, educadora e psicóloga), conseguiron recuperar a vida de centos de mulleres e axudalas a se inseriren de novo na sociedade. A revista *Vida Nueva* dedícalles unha reportaxe ben bonita. Teño a imaxe de Susana, sempre arremangada, coa furgoneta e petando en todas as portas posibles; e se lle quedaba tempo, ata axudaba nalgunha parroquia do rural.

Estas si que son historias da Igrexa de Xesús, das que recenden a Evanxeo. Moita sorte a Susana alén dos mares e que as compañeiras continúen aquí con tanto ben por facer.

O CARRABOXO por XOSÉ LOIS

A VER SE TRAEN A GALIZA A INTELIXENCIA ARTIFICIAL
SI, PORQUE A NATURAL FOISE PARA FORA

SABES QUE EN ALEMANIA FIXERON UN EXPERIMENTO
DEIXANDO A VARIOS RAPACES SEN MOBIL UNHA SEMANA?
E PARA VOLVERSE TOLOS!
POIS ALGUN DELES ATÉ LEU UN LIBRO! NON CHE DIGO?!

O peto común

Teresa Souto Loira

Outono, ganas xa de que chegue o frío, as choivas e vente, de poder pecharse cunha mantiña a ler toda a tarde, e desfrutar de historias alleas e mesmo atopar paralelismos coa vida cotiá. Sabemos que outra xente, desfrutará máis do cine, dos xogos de mesa, do deporte, outras de internet, incluso dalgo chamado metaverso, ou de gravar videos en TikTok... cada persoa desfruta a súa maneira, e o importante é facer algo que che guste, que che encha, que che dea vida. As que gustamos da lectura desfrutamos nunha librería ou biblioteca, coma se estiveramos nun importante Museo con moitas obras que admirar, ler sinopses, mirar detidamente as portadas, informarnos do autor/a si non o coñecemos, arrimar o nariz para coñecer como hule, e comezar a valorar cales son os dous ou tres escollidos, eses que durmiron ao teu carón na mesiña de noite por uns días, e saír imaxinando xa a historia que agarda no papel.

Hai uns días lin que un mestre de bacharelato, preguntou na clase, si coñecían a Mario Vargas Llosa, non son para nada seguidora del como persoa, máis si da súa obra, premio Nobel de literatura, “A tía Julia e o escribido”, “Pantaleón e as visitadoras”, “A festa do chivo” e outras moitas obras, mais o alumnado respostou, que Vargas Llosa, era o mozo dalgunha persoa importante do papel couché. Eses días na radio escoitei a un profesor que dou unha charla na Universidade sobre Bob Dylan como escritor, outro premio Nobel de literatura, e comezou falando, e observou que non o seguían, e preguntou a oitenta persoas que alí estaban, quen escoitaran algunha canción de Dylan, e tres levantaron a man... Déronme moita mágoa as dúas noticias, mágoa por pensar o que se están perdendo... por favor, que escoiten Mr Tambourine Man.

Rumores de esperanza

Xan Guillén Vázquez

Falta pouco para que comece o Mundial de fútbol de 2022, un mundial diferente por varios motivos. Un deles, porque vai comezar en novembro e non en verán, coma sempre. Outro, porque se vai celebrar nun país con moi pouca tradición futbolera, como é Catar.

O duro verán no deserto arábigo levou a retrasar o mundial para meses máis mornos. Aínda así, están previstos cambios no regulamento para mitigar a calor. De todos os xeitos, posiblemente sexa un dos mundiais máis polémicos porque a protesta está servida. Hai moita xente crítica co xeito no que se fixeron as infraestruturas para este campionato. Empregouse man de obra barata de inmigrantes en situación moi precaria. Non están claras as cifras de traballadores mortos, pero é sabido que son moi amplas. Ademais hai críticas porque o anfitrión é un país que non pode presumir dos valores que se supón que leva o deporte. Os

**FIFA WORLD CUP
Qatar 2022**

dereitos humanos son machucados constantemente neste pequeno país.

Os valores económicos que supón un acontecemento deste tipo non poden ser o máis destacado. Hai moita xente crítica co que se vai vivir. Fálase de seleccións que saíran ao campo co brazalet da bandeira do arco da vella. Que haberá accións para significar os dereitos das mulleres. Posiblemente a FIFA ten un problema como se faga visible que non todo vale cartos e os seareiros poden ser críticos. Oxalá.

A COMUNIDADE DE MONTES DE GONDOMAR

desenvolve un proxecto de transformación do monte que xa tivo varios recoñecementos internacionais e que se basea na preservación das especies de árbores frondosas autóctonas, das que tamén obteñen rendemento económico. Un dos proxectos que sostén a comunidade é a produción de *shiitake*, o cogomelo de orixe xaponesa, ao que engadiron o cultivo de framboesas, arandos e grosellas ecolóxicos.

NEOFALANTES.GAL é un proxecto web que se desenvolve dende a Facultade de Ciencias da Comunicación da USC, dirixido principalmente (pero non só) á comunidade universitaria, a través dun gran portal web de carácter informativo e social. Os seus obxectivos xiran ao redor da dinamización da lingua galega mediante distintas accións (creación de contidos, tecido de redes, difusión...) dirixidas a persoas neofalantes.

María Pérez e Sara Faro embarcaron xuntas nun proxecto musical ao que chaman **FILLAS DE CASSANDRA**. A formación en música clásica dunha delas e en música tradicional da outra, xunto coas achegas de Berto, do lado da electrónica, viñeron dar nun álbum, *Acrópole*, do que xa están anticipando algún tema antes da súa presentación, en febreiro. Neste traballo tentan revisar as heroínas da mitoloxía clásica, conectando os relatos coas súas vivencias actuais como mulleres galegas.

Máis de 10 anos levan no **CIAG** (Centro Infográfico Avanzado de Galicia) recreando de xeito dixital edificios galegos desaparecidos. Co seu labor queren contribuír á divulgación e preservación cultural do patrimonio arquitectónico histórico de Galicia e crear conciencia sobre aqueles edificios que desapareceron ou foron transformados. Publican os seus traballos en Facebook, Twitter e Instagram.

A autorización para a construción do **PARQUE EÓLICO DO ORIBIO** queda definitivamente anulada tras a sentenza ditada polo Tribunal Superior, quen ratificou outra anterior do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia. Os tribunais entenden caducado o preceptivo permiso ambiental que a Xunta e a empresa construtora pretendían facer valer, do ano 2005, e que se dera para un parque que non se iniciara e do que este era unha ampliación.

MODEPEN (Movemento Galego pola Defensa do Sistema Público de Pensións) é un colectivo solidario que loita a favor do sistema público de pensións. O seu obxectivo é defender o dereito de todas as persoas xubiladas a unha pensión que lles permita unha xubilación digna. MODEPEN acredita na solidariedade de clase, no apoio interxeneracional e na conciliación da vida laboral e familiar. O 15 de outubro participaron na manifestación estatal do movemento de pensionistas en Madrid.

MULLERES CRISTIÁS GALEGAS

solidarízase coa causa do pobo iraniano e sinaladamente coas mulleres, colocando a sororidade "por riba das fronteiras, as relixións e os posturesos". A raíz da morte de Mahsa Amini, despois de ser detida pola policía da moral do goberno de Irán, desenvolveron unha acción que se pode visualizar nas redes sociais, na que denuncian a utilización dos corpos das mulleres como corpo de batalla e a opresión que sobre elas exerce o patriarcado.

O Papa Francisco recibiu a patronal dos **EMPRESARIOS GALEGOS** (CEG) e dirixiuse a eles e a outros representantes do sector lembrándolles a necesaria vinculación da economía ás necesidades de todas as persoas, especialmente das que viven en situación de pobreza. Tamén se referiu á liña que a separa das finanzas, das que renega porque con elas "todo se volve líquido ou gasoso" e aludiu á necesaria vinculación da actividade empresarial ao ben común, aos principios éticos e ao coidado da natureza.

María Dolores Torres González, comuneira por amor á terra

María Dolores, algo para comezar: de quen vés sendo?

Pois son filla de emigrantes. Nacín hai 48 anos en Berna (Suiza), pero vivo aquí en Paredes (Campolameiro) dende os 8 meses de idade. Fun educada por meus avós paternos, que máis que avós foron meus segundos pais. A eles débollles todo que son. Inculcáronme tódolos valores que hoxe eu intento transmitir ó meu fillo; mostráronme e fixéronme partícipe daquelas tradicións e saberes propios das aldeas galegas, que hoxe eu intento pór en práctica, sempre que podo, cos meus nenos/as da Escola Infantil Pequerrulos. Educáronme no respecto ós demais e fomentaron en min o valor e o amor pola terra e pola miña aldea. Algo do que me sinto moi orgullosa.

Pero retornaches dúas veces...

Si, casei hai 16 anos e marchei vivir a cidade, pero Paredes chamaba por min. Sentía morriña da miña xentiña, aquela que me veu medrar e formou parte da miña nenez e mocidade. Así é que ó cabo dun ano volví, fixéronme comuneira, e aquí estou dende aquela.

En 2014 a daquela Comunidade de Montes fixo unha festa para celebrar a

inauguración da capela de Santa Margarida, e o presidente convidoume a dar o pregón. Sen sabelo, aquilo sería o punto de partida desta miña nova dedicación. En xaneiro do ano seguinte convertíame na tesoureira da Comunidade de Montes en Man Común de Paredes, cargo que ostento dende aquela.

Asumimos a tarefa de coidar non só o territorio senón tamén as xentes que o habitamos

Non son ninguén especial. Son unha máis das cinco persoas que forman a directiva desta Comunidade de Montes xunto con Álvaro ó frente como Presidente, Elsa como Secretaria, Fernando e Fino como Vogais. E por suposto e sobre todo, son unha veciña máis no medio de todos, orgullosa de vivir en Paredes e formar parte desta familia.

Pois logo fálanos de que está pasando en Paredes

Paredes é unha aldea de pouco máis de 50 habitantes, que gustan de participar en actividades conxuntas, xente aberta a novas iniciativas. Somos un grupo preocupado pola situación medioambiental e social e defensores do noso monte e da xente que o habita. Unha pequena gran familia que compartimos vivencias, experiencias, inquietudes, desexos, e sobre todo

unas ganas tolas de seguir prosperando e avanzando.

Como calquera outra Comunidade de Montes, temos diferentes maneiras de pensar e sentir, pero acabamos uníndonos, non só para sacar o mellor partido do noso monte (respectándoo sempre), senón tamén para sentarnos arredor dunha mesa, compartindo unha boas viandas e unas moito mellores experiencias.

A nosa andaina da comenzo fai 8 anos aproximadamente. E digo "nosa",

porque isto non é cousa dunha soa persoa senón de varias que se entenden ben e reman nun mesmo sentido.

Nós tomamos as rendas dun monte ben coidado, ordenado e produtivo, froito do bo traballo dos nosos antecesoros. Comenzamos a informarnos e a buscar novas alternativas coa idea de facer do monte un espazo sostible e multifuncional, que puidese ser fonte de riqueza e ao mesmo tempo cumprir coas funcións medioambientais e sociais que lle son propias. Entendemos que o monte e a paisaxe están ligadas á comunidade humana que a sustenta, polo que asumimos a tarefa de coidar non só o territorio senón tamén as xentes que o habitamos. Na actualidade facemos ás veces de comunidade de augas, de veciños, cultural...

Fálanos dalgunha actividade ou iniciativa concreta.

Organizamos catro xuntanzas lúdicas ó ano ás que asisten a práctica totalidade da veciñanza e que nos serven para manter viva a comunidade, tecer lazos e complicitades, e das que estamos sumamente orgullosos. No mes de outubro temos a comida para todos os comuneiros festexando a celebración da Santa Margarida, a cal vimos celebrando dende o ano 2014.

Estamos xestionando a repoboación de 8 ha con castiñeiro de variedades autóctonas

Levamos a cabo un proxecto de resinado do monte a cargo dunha empresa (primeira idea innovadora presentada e apoiada pola comunidade de veciños). Temos colmeas no monte das que facemos mel que repartimos entre os comuneiros e do que vendemos os excedentes. Facemos e rapartimos leña, coidamos da limpeza dos camiños, financiamos o enganche ó saneamento para todos os veciños, acadamos dous certificados de xestión forestal sostíbel (PEFC e FSC), e agora mesmo estamos xestionando a repoboación de 8 ha con castiñeiro de variedades autóctonas (longal, de parede e negral), que agardamos nuns anos estean dando traballo e ingresos para a comunidade; ademais de crear unha bonita zona para pasear e gozar dun bosque autóctono.

Desde logo que lle estades dando un sentido novo ao común...

Sentimos verdadeiro orgullo de vivir aquí, e todo aquilo que facemos é sempre pensando no mellor para os veciños e para o monte. Podemos

cometer erros, equivocarnos na toma de decisións (ninguén é perfecto) pero tamén se poden alcanzar grandes logros.

Caracterizámonos por innovar, por sacarlle outro partido o monte que non sexa só o da venta da madeira. Pero o que realmente nos identifica

Ferrados de corazón

María Dolores Torres González,
comuneira por amor á terra

é a parte humana. Con isto é co que realmente nos quedamos. Gustamos de xuntar, sempre que se preste, ó maior número de veciños arredor dunha mesa, e poder desfrutar todos xuntos (nenos, mozos, adultos e maiores). Isto é a verdadeira riqueza que temos nesta aldea.

Na actualidade somos 19 comunei-ros. E quen sabe? Dentro duns anos igual o número ascende e somos responsables do crecemento poboacional.

Que che dá, como persoa, facer todo isto?

Ufffff!!!!. Alegría, satisfacción e un pracer inmenso. Unha sensación enriquecedora de ver que despois de adicar parte do meu tempo libre á comunidade, os resultados son positivos e se logran grandes cousas.

Sinto que imos moi ben nesta liña e que todo este traballo dará bos froitos. De feito xa temos en mente proxectos ambiciosos como a creación dunha planta fotovoltaica de autoconsumo que, nestes tempos de colapso, nos

abasteza de enerxía. Tamén temos na idea a creación de postos de traballo que axuden a fixar poboación.

Como se soe dicir, “a cabeciña non para”, pero entendemos que os tempos do monte son lentos e requiren de moita paciencia e planificación. Todo se andará

Pensas que isto se pode “exportar” a outras comunidades? Cal sería a clave? Que consellos lles darías ?

Entendemos que sí se podería exportar a outras comunidades, tendo en conta sempre a diversidade que hai. Existen xa moitas comunidades facendo cousas interesantes das que se poden coller ideas e logo adaptalas ó territorio e a situación de cada unha. Hai un saber enorme en mans das directivas das comunidades e, en todas coas que puidemos falar, atopamos unha xenerosidade infinita á hora de compartir experiencias e coñecementos.

Nós comenzamos así. Se algo nos chamaba a atención non quedabamos coa dúbida, preguntabamos directamente á comunidade de montes que xa o puxera en práctica ou asistíamos a charlas organizadas por elas.

Todo se pode!!!

Temos en mente proxectos ambiciosos como a creación dunha planta fotovoltaica de autoconsumo

A IOAC-HOAC GALICIA E OS 50 ANOS DAS MOBILIZACIÓNS OBREIRAS EN FERROL E VIGO

A IOAC-HOAC de Galicia vén de elaborar un folleto e un vídeo, nos que se recolle a presenza da Igrexa nas mobilizacións obreiras do ano 1972 en Ferrol e Vigo. Este ano celebramos o 50 aniversario dunhas protestas que buscaban conquistar condicións de vida e de traballo máis xustas, humanas e dignas.

Nestes dous documentos recóllense as experiencias en primeira persoa de traballadores e traballadoras cristiáns que participaron activamente nas ditas mobilizacións obreiras: Rafael Pillado, Rosa Cal, Teresa Vilariño, Pilar García, Juan Manuel Martínez...

Tamén a testemuña directa de cregos obreiros, monxas implicadas e comprometidas nos barrios obreiros como Xaquín Campo Freire, Anxo Ferreiro e Bieito Santos, entre outros.

Queda recollida a través das súas cartas pastorais, a participación dos bispos de Mondoñedo-Ferrol, Jacinto Argallo e Miguel Anxo Araújo e o bispo de Tui-Vigo, Delicado Baeza.

Tanto o folleto como o vídeo, teñen como obxectivo facer memoria crente e agradecida de todas esas persoas do movemento obreiro, mortas, represaliadas e torturadas nas cadeas de Ferrol e Vigo.

Entendemos que a mellor homenaxe que lles podemos facer é difundir entre as novas xeracións que os valores de unidade e solidariedade que impulsaron esas loitas (a liberdade, a xustiza, o apoio mutuo etc.) seguen a ser impulsores da transformación social e do mundo obreiro e do traballo.

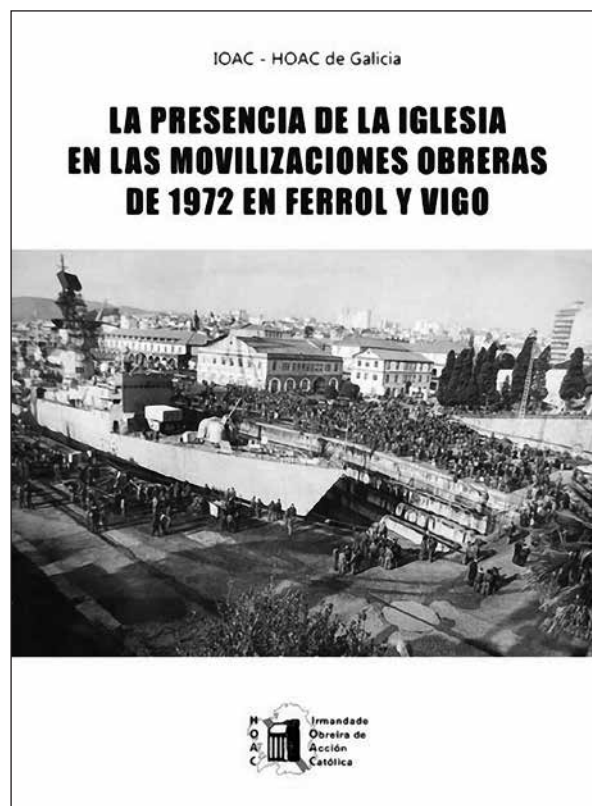
Podedes atopar o video pinchando en:

<https://www.youtube.com/watch?v=EF47kz7kD7Q&t=28s>

Podedes atopar o caderniño en formato pdf en:

<https://hoac.es/ediciones/libro.php?idlibros=2057>

**Tanto o folleto como
o vídeo, teñen como
obxectivo facer memoria
crente e agradecida**

A dignidade, o pai Miño e os imprescindibles

Foi moi emocionante ver e falar de novo con Alfonso Blanco Torrado, recuperado do COVID, na edición deste ano da entrega das “Mans de Irimia”, nese acto que organizan a Irmandade Manuel María e a Asociación Xermolos, alí onde o Miño nace (e onde naceron outras cousas lindas como a Romaxe de crentes galegos). Alí estaban os compañeiros Baldomero Iglesias -Mero- e David Otero, condutores e argalleiros do acto, e moita outra xente boa e xenerosa, corenta e tantos, o que equivale a oitenta e tantas mans para facer país, que ningún era manco, que se saiba.

Era a décima Festa da Afirmación e Dignidade do Pedregal de Irimia e desta volta fíxoselle homenaxe de agradecemento e entrega dos recoñecementos a Xesús Mato, o crego lugués que hai xustamente 50 anos compuxo a letra e música da canción “Fuxan os ventos” e que fixo agromar tantas cousas.

E, a título póstumo, recoñeceuse a vida, os traballos e o bo humor de Bernardo García Cendán, que deixou atrás del “todo un ronsel de loita e compromiso para abrírnos horizontes moito máis amplos e cheos de humanidade”.

Como é xa tradición, fixemos unha lectura compartida do manifesto, escrito por Mero, que nos invita e convoca a non quedarmos mudos e inactivas fronte a unha globalización monetarista e esmagadora das identidades diferentes, que nos anima a “regresar á variedade diversa..., a volver ao noso e por nós, a apostar pola vida, con brazos abertos ao sinxelo do vivir, sen egoísmos. A deixar que a consciencia

nos guíe para compartir, porque se así facemos, chegará o día en que aínda teremos máis para compartir... e virán bolboretas e flores, o cuco cantará xa no marzo cara ao abril e daremos grazas á orixe e ao fogar que nos acolle”.

Raúl Galego, gaiteiro, emocionounos coas súas pezas e fixéronse presentes voces da Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galicia, da Asociación Avelino Díaz, poeta meirego que a Quenlla vai recuperar proximamente, e representantes dos presos independentistas galegos.

O xantar compartido, o intercambio e a conversa acougada, serviron, coma sempre, para rematar unha xornada de esperanza agradecida.

Cómpre salientar a emocionada achega –que aquí reproducimos– que enviou por escrito Iago Pérez Santalla, doutor en Humanidades e tamén en Servizos Culturais pola USC, coñecedor por propia experiencia do compromiso de Mato con Auxilia e alumno de Bernardo na Universidade.

regresar á variedade diversa,
volver ao nós, apostar pola vida,
con brazos abertos ao sinxelo do
vivir

A Mato e Bernardo

Iago Pérez Santalla

No Pedregal de Irimia, onde nace o noso pai Miño, que se estende polo país repartindo regalías, sodes home-naxeados coas mans que fan da terra futuro. Nesas mans están as vosas mans, as que arrancaron este país da miseria en silencio, as que forxaron este presente que disfrutamos cheo de dereitos que parecen obvios, pero que vós tivestes que loitar dende os cernes da conciencia.

Sempre fostes unha referencia fundamental, un sinónimo encarnado de como facer país levantando pequenas atalaias de benestar.

Ti, Mato, sempre loitando por dinamizar a sociedade e crendo que cultura e benestar van unidas; aí naceu Auxilia e con ela, festivais de leducia e cultura. Naceu o dereito ao ocio, o dereito á educación, o dereito ao traballo. Todo pasou polas túas mans e as túas mans saben como facer unha realidade mellor.

Ti, Bernardo, meu querido profesor que exercía sempre de amigo. Tiñas os ollos ben abertos á diversidade, ensinábasnos aprendendo e así o primeiro ensino foi borrar para sempre o prexuízo dos ollos. Un sorriso era a primeira verba de ensino e a segunda a túa fina ironía, que nos levaba a aprender unha realidade que, por moi dura que fose, sempre podía cambiar. O tempo fíxote máis amigo que profesor e hoxe as túas verbas sabedoras seguen repicando nunha memoria que sorrí, ri e canta contigo, mais nunca te esquece.

As mans de Irimia pasan hoxe por un mar de solidariedade que cambiou Galicia. Tanto ten que naza en Cabodevila como en Vilalba porque aquí no Pedregal, onde as pedras purgan, o voso alento é futuro que sabe que un día aprenderemos a amarnos a nós mesmos no voso propio amor.

Grazas meus amigos

UN ENCONTRO INESPERADO

O sábado 8 de outubro, ao remate da misa das peregrinacións, Monseñor Xulián Barrio non esperaba atopar cun grupo de mulleres cantando cancións reivindicativas no lugar ideal para sacar a foto de grupo.

Tratábase do final dunha marcha que mulleres católicas de toda Galicia organizaran en paralelo aos actos de Roma. O domingo anterior, no Vaticano, presentáranse ao Papa Francisco as conclusións do “Sínodo das Mulleres”. E, como non todas as mulleres que participaron neste proceso ían ir ata alá, os grupos a nivel español decidiron presentar-lles as mesmas conclusións aos seus bispos. As marchas nas principais vilas dos seus territorios eran o inicio desta difusión a nivel nacional. Por certo, a estas alturas deberon de recibir o documento (por rexistro, por carta, en persoa...) practicamente todas as dioceses¹.

Pero eu dubido moito de que monseñor soubese deste proceso de reflexión que mulleres de todo o mundo fixeran sobre o seu papel na

Igrexa. Nin que o curso pasado a Igrexa (entendida como pobo de Deus) se tivese mergullado non nun, senón en dous procesos sinodais simultáneos: un promovido e convocado polo Papa Francisco, o Sínodo da Sinodalidade, e outro promovido e convocado pola CWC², o Sínodo das Mulleres. Ou que en Galicia se tivesen feito dous grupos

pancartas con imaxes de mulleres referentes como María Magdalena, Tareixa de Ávila, Edith Stein ou a propia Exeria. Precisamente, a marcha comezou coa inauguración dunha praza co nome desta muller peregrina e co corte de pelo simbólico en solidariedade coas mulleres iranianas. O acto non pasou inadvertido para os viandantes (a

Os bispos españois teñen o mesmo documento que se lle entregou ao Papa coas conclusións do Sínodo das Mulleres

de traballo para participar no proceso sinodal das mulleres, un en Santiago de Compostela, promovido pola Asociación de Mulleres Cristiás Galegas EXERIA, e outro en Vigo, promovido pola Comunidade do Cristo da Vitoria.

Para celebrar a fin de todo o traballo feito, as mulleres marcharon cantando polas rúas de Compostela, portando

maioría mulleres maiores), que paraban a felicitar a iniciativa, a dar azos e incluso algunhas quixeron facer fotos co grupo.

Esta marcha rematou no Pazo Arcebispal, cantando, danzando e lendo as liñas mestras do documento de conclusións. Foi nese momento cando a comitiva eclesial saíu pola porta da

Acibecheira. Un mozo portando o báculo, varios acólitos de branco e o propio bispo co seu casquete vermello na cabeza. O ciclo de emocións para eles debeu ser: sorpresa, alegría pola música (o ritmo da *Rumboia* fai mover ata os pés máis duros) e confusión polas letras (o retrouso do “*Ai señor cura, vaia pra casa, que aquí están as mullerazas*” tardaron en pillalo, pero notouse nas caras). E para elas, sorpresa, impresión (por como reaccionaría a comitiva ou os gardas de seguridade) e afouteza (“*Como non lle imos cantar ao noso bispo?*”). Afouteza tiveron varias das integrantes que se achegaron a D. Xulián para invitalo a sacar unha foto con elas e contarlle de que ía iso do Sínodo das Mulleres.

A pesar de manter o sorriso, monseñor debeu pensar para si que se non tiña a foto de grupo que pensaba facer nun principio, tampouco ía sacar unha foto con esas mulleres. Pois, aínda que as que se achegaron a falar con el eran moi agradables e dicían cousas con senso, iso de apoiar reivindicacións non era o seu. Mellor marchar para a casa, como dicían na canción, e mañá sería outro día. Ata o luns non chegaría o documento coas conclusións esas e, coma de costume, xa llo mandarían ler a algún secretario, que filtraría aquilo que non fose importante, como, por exemplo, iso da igualdade.

NOVO CURSO DA ESCOLA GALEGA DE ESPIRITUALIDADE

Escola Galega de Espiritualidade
Comprender, celebrar e vivir a fe dun xeito renovador

DINÁMICA

MAÑÁ:

A revelación divina na realización humana

- Oración comunitaria. Manuel Regal Ledo
- Exposición teolóxica e diálogo. Andrés Torres Queiruga

TARDE:

Seminarios:

- As mulleres na revelación. Carme Soto Varela
- A revelación continúa. María Cancelo Baquero e Marisa Vidal Collazo
- Conciencia ambiental: a esperanza para a terra. Xaquín Rodríguez Pomares
- Pedagogía ao redor da Palabra de Deus. Manuel Regal Ledo

CELEBRACIÓN

LUGAR: Colexio La Salle (Santiago de Compostela)

DATAS:

- 19 de novembro de 2022
- 17 de decembro de 2022
- 21 de xaneiro de 2023
- 18 de marzo de 2023
- 22 de abril de 2023
- 9, 10 e 11 de xuño de 2023 (Convivencia en Sobrado)

HORARIO: 10.30 a 19.00 horas

MATRÍCULA: 40,00 € (Ingresar na conta ABANCA - ES07 2080 0500 5330 4004).

XANTAR: Comedor do Colexio (12,50 €)

SECRETARÍA / CONTACTO:

M.ª Carmen Turnes Negreira
(turnesnegreira@gmail.com) - 981 59 11 18)

O Noso Taboleiro

VIVIR EN TEMPOS DE INCERTEZA

Desde o Espazo de Encontro de Crentes Galeg@s queremos convidaros á celebración que imos ter o sábado 10 de decembro, de 11 a 13 horas, no CSC Agustín Bueno, do Castiñeiriño. Neste tempos de incerteza que nos está tocando vivir parécenos moi importante xuntarnos para compartir as nosas dúbidas, as nosas certezas, a nosa vida e a nosa fe. É unha celebración aberta a calquera persoa que queira participar e compartir. Animádevos a vir e difundir!

Edita: Asociación A. IRIMIA - Dende setembro de 1981

Mesa de redacción: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

Colaboradores: Victorino Pérez Prieto, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopena, Tareixa Ledo Regal, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Antonio Pinto Antón, Carmen Soto, Rubén Aramburu Molet, Marisa Vidal, Xan Guillén, Christina Moreira, Carlos Vázquez G., Teresa Souto Loira, Josecho de la Torre Culler, Lucía Santiago Díaz, Baldomero Iglesias Dobbario (Mero), Lois Ferradás, Xaquín Campo Freire, Nieves Espiñeira Medín, Francisco Almuíña, Alfonso Mascuñana, Antón Laxe, Ramón Díaz Raña, Olga Álvarez, Bea Cedrón, J.M. Barca López, Felipe Arias Vilas, Tino Santiago e Clara Balleas Vidal.

Corrección lingüística: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

Recepción de artigos e colaboracións en: asociacionirimia@gmail.com

Subscricións: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela.

Telf.: 615 464 095 / irimia@irimia.gal

Ordinaria: 30 Euros, de Apoio: 45 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

Para asuntos da asociación non relacionados coa revista:

irimia@irimia.gal

Conta: Fiare Banca Etica

ES10 1550 0001 2500 0078 9628

Depósito Legal: C-1417-81

Tirada: 650 exemplares

Deseño e maquetación: TallerDD (Riveiro)

ISSN: 2172-9182

Imprime: TÓRCULO Artes Gráficas

Distribúe: IMPACTA

Edición electrónica: <http://irimia.gal>

Feito en papel reciclado

**Monte común,
veciñanza
comuneira**

**Actividade
subvencionada
pola**

**Deputación
DA CORUÑA**

MÚSICA: EXPRESIÓN DA NOSA ESPIRITUALIDADE

Vense de celebrar en Santiago o XXXVI Foro Encrucillada sobre Música Relixiosa Galega. Nel Nuria Núñez Elissetche falounos de como foi cambiando a música relixiosa na nosa terra co paso do tempo. Quero nesta Boa Nova recoller algunha das reflexións de Nuria (o texto completo lerédolo na próxima Encrucillada, no 230) para animarvos a seguir a facer música relixiosa dende a música popular, quitarnos os medos que nos impiden avanzar e camiñar sen complexos no desenvolvemento da música relixiosa galega. Nuria distinguiu entre música sacra, música litúrxica e música relixiosa e falou de como a música relixiosa pode adoptar as formas propias dos pobos e culturas. Tamén nos recordou que non hai ningún instrumento que non se poida usar para animar as celebracións relixiosas e citou a Instrución Musicam Sacram:

“Respectarase o carácter e as leis de cada lingua; teranse en conta tamén os costumes e o carácter particular de cada pobo na preparación de novas melodías”

“A adaptación da música sacra nas rexións que posúan unha tradición musical propia (...) esixirá aos expertos unha preparación especial: trátase, en efecto, de asociar o sentido das realidades sacras co espírito, as tradicións e a expresión simbólica de cada un destes pobos. Os que se consagren a este traballo deben coñecer suficientemente tanto a liturxia e a tradición musical da Igrexa como a lingua, o canto popular e a expresión simbólica do pobo para o cal traballan.” (MS 61)

Neste mes acabamos o tempo ordinario e empeza o advento que traerá consigo ao Nadal, un tempo de moita música popular nas igrexas. Panxoliñas e cantos de reis son das máis claras expresións da música relixiosa popular. Estamos asistindo tamén a un momento doce na pos-

ta en valor da música popular galega, froito maduro de moito traballo silencioso e voluntario de moitas persoas que patearon aldeas e lugares para recoller a nosa riqueza musical. É un traballo calado e voluntario, á marxe das institucións políticas que nin o ven nin o valoran. Na música relixiosa estamos a facer o mesmo percorrido. Sería moi bo que houbera apoio institucional por parte das dioceses neste traballo de recollida, composición e difusión, pero dado que non a hai e parece que non podemos esperar por ela... imos ter que ser nós, o pobo de Deus, o que salve de novo á Igrexa de caer na irrelevancia social. Sexamos nós os salvadores e difusores da nosa música relixiosa popular. Deámoslle rango de pertenza na nosa Igrexa usándoa e espallándoa.

Esta é logo a boa nova que vos traio hoxe: compoñede, cantade, musicade e adaptade todo aquilo que sintades expresión xenuína da vosa espiritualidade. O que ben canta reza dúas veces, así que non perdamos tempo e saquémoslle o meirande partido ás nosas oracións!!

Falando da lingua

Lidia e Valentina

Todo muda con un te...

“Cómete el mar sin espiñas”, así reza o letreiro de Eroski para animar ao consumo de peixe enlatado, para que non haxa desculpas por parte dos inimigos das espiñas á hora de comeren este alimento tan nutritivo e delicioso. Ata aí todo ben. A situación vólvese aterradora cando continúas a ler e na liña de baixo pon “Cómete o mar sen espiñas”... O mar é terrible!!! Primeiro quítache as espiñas e despois... cómete!!!, con o aberto!!!, esa irregularidade vocálica da segunda conxugación: como (pechado), comes (aberto), come (aberto), comemos (pechado), comedes (pechado), comen (aberto). A intención do anuncio en castelán tírase pola borda cando fan esa tradución á machada ao galego!!! De quererem que comamos peixe pasan a transmitirnos que fuxamos a fume de carozo do mar porque el primeiro vainos quitar, a cada un de nós, as espiñas e despois vainos comer. Ou non reparastes no “cómete”???!!! Deus as dea acompañadas!!! Dicia o benquerido Marcelino do Quintero de baixo que “Deus dá na eira e María estolléceo na maseira...”, pois évos ben certo...

Con todo isto, lembre que os pronomes reflexivos en galego só poden ter a función de complemento directo. Daquela, dado que un non se come a si mesmo, ao dicir “cómete”, o que indica ese “te” é que ti es comido...; o suxeito, o que come, é o mar...: “o mar come a ti sen espiñas”!!! Para concluír, o correcto en galego sería “Come o mar sen espiñas”. Do mesmo xeito, tampouco podedes dicir “*Lávate as mans” ou “*Cómete o bocadillo”... Dádesvos conta? Non te lavas a ti mesmo, senón que lavas as mans; e non te comes a ti mesmo, senón que comes o bocadillo. É que todo muda con un te

(pechado); con un te (aberto) tamén, pero neste caso mellora a dixestión!

E este anuncio xa ten rabo... Habera ao redor de 15 anos, a Consellería do Mar tivo que retirar unha campaña de promoción dos produtos pesqueiros ao presentala co desafortunado lema “Cómete o mar”: despois dun glorioso ridículo, tiveron que reimprimir todo o material publicitario e cambialo por “Come o mar”... É que comunicar en galego É O CORRECTO, pero ademais hai que facelo con calidade!!!

Hoxe non dá o conto para máis! Así e todo, se dades aprendido isto, dámonos ben por satisfeitas...!!!

O fachineiro do cine

Cineuropa 36

Desde hai un par de anos, moita da xente que tiña incorporado no seu menú cultural a asistencia periódica a unha sala de cine deixou de facelo. As salas están en crise porque nos é mais cómodo iniciar a sesión nunha plataforma desde o noso sofá. Porén, estamos ante espectáculos distintos e o visionado dunha película na sala escura dun cine é algo inigualable desde os Lumière. Non ha ser este fachineiro que recomende ir deixarlle os nosos cartos a Cinesa, pero aínda quedan salas independentes, coma o Númax de Santiago, que apostan polo cine de calidade en versión orixinal. Ademais, o outono é tempo de estreos no festival compostelán Cineuropa que desde o día 4 deste mes vai ir desgrendo os mellores filmes da tempada (e só algúns deles van chegar ata as salas comerciais durante o próximo ano). Xa que logo, non hai mellor ocasión para volver a gozar do bo cine, dos coloquios con directoras e directores, películas sorpresa e maratón. Quen queira achegarse ten que facelo antes do 20. Non apto para mainstreamers e fans de Marvel.

A.Q.